

Ontwikkelingen in de blauwe reigerstand van Zuid-Kennemerland gedurende de periode 1984 tot en met 1995

Fred Hopman

Inleiding

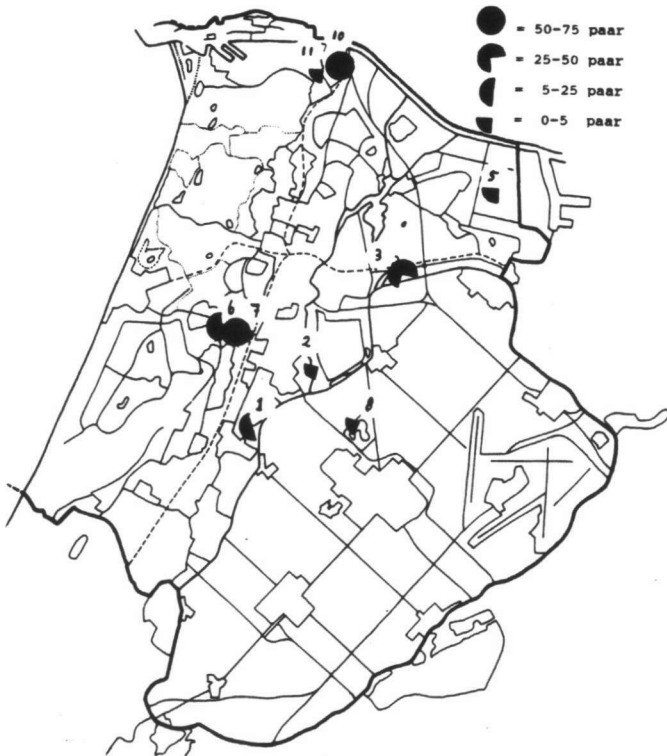
De Blauwe Reiger is een bekende verschijning in ons land en in onze provincie. De populatie van meer dan 10000 broedparen maakt van Nederland een reigerland bij uitstek. Samen met Zuid- en Noord-Holland herbergt Friesland het grootste deel van deze populatie (De Jong 1990). In Noord-Holland wordt het aantal broedparen op 1500 tot 1750 geschat. De broedkolonies kunnen behoorlijk verschillen in grootte. Ze variëren van 2 tot 100 broedparen, een enkele uitschieter van meer dan 300 broedparen, namelijk Nijenburg bij Heiloo en Hembrug bij Zaandam, daargelaten (Ruitenbeek et al 1990). In dit artikel wordt een overzicht van de ontwikkelingen van 1984 tot en met 1995 in de diverse kolonies van Zuid-Kennemerland gegeven.

Tellingen

Het risico van ondertelling van broedende Blauwe Reigers is aanwezig, aangezien de aantallen nog kunnen toenemen als de bladontwikkeling aan de bomen de tellingen onmogelijk maakt. De conclusie dat een nest bezet is, kan gebeuren aan de hand van vers nestmateriaal in het nest of aan de hand van de aanwezigheid van eierschalen, prooi-resten en uitwerpselen onder de nestboom. Indien er in een stabiele kolonie reigers op minuscule nesten, zogenaamde duiveplatjes, broeden lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat alle grote nesten ook bezet zijn. Strenge winters en andere, minder duidelijke, factoren kunnen jaarlijks voor de nodige fluctuaties in de afzonderlijke kolonies zorgen. De diverse kolonies in Zuid-Kennemerland zijn door de jaren heen met grote regelmaat geteld, waardoor een redelijk overzicht van het wel en wee verkregen werd. Het aantal broedparen in Zuid-Kennemerland varieerde de laatste twaalf jaar van 124 tot ongeveer 210 (tb 1).

Blauwe Reigerkolonies in Zuid-Kennemerland zijn (figuur 1):

- 1) 't Reygersbosch te Bennebroek
- 2) Zuider Buiten Spaarne te Cruquius
- 3) Buitenliede te Haarlem
- 4) Spaarnwouderveen te Haarlemmerliede
- 5) Deelplan Houtrak te Haarlemmerliede
- 6) Berkenrode te Heemstede
- 7) Bejaardenhuis Kennemerduin te Heemstede
- 8) Hoofddorpse Bos te Hoofddorp
- 9) Vijfhuizerweg te Hoofddorp
- 10) Waterland & Meervliet te Velsen
- 11) Beeckesteijn te Velsen

Figuur 1. Ligging van de regelmatig bezette Blauwe Reigerkolonies in de regio. De nummers zijn in het voorgaande te vinden.

Tabel 1. Overzicht van de aantalsontwikkelingen in de Blauwe Reigerkolonies in Zuid-Kennemerland van 1984 t/m 1995. De gegeven aantallen zijn minima. - = waarschijnlijk geen broedgeval of niet bekend/geteld, vet = schatting, onderstreept = nacontrole in de winter.

Gebied	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1	42	38	27	19-22	19-21	22	36	32	34	35	33	39
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0
3	14	16	14	14-15	23	29	34	35	35	36	36	35-40
4	-	-	-	-	-	-	0-1	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2
6	68-71	64	27	24-25	21-22	23	18	10	11	11	12	11
7	-	1	0-2	27-29	<u>31</u>	41	47	<u>44-45</u>	44	47	52	55
8	0	0	0	0	0	-	-	2	-	6	-	-
9	-	-	-	-	-	-	1	0	0	0	0	0
10	70	65	56	59	<u>51</u>	68	71	56	74	66	66	66
11	-	-	0	0	0	0	0	0	6	1	1	2
Totaal	194	184	124	143	145	183	207	179	204	203	202	210

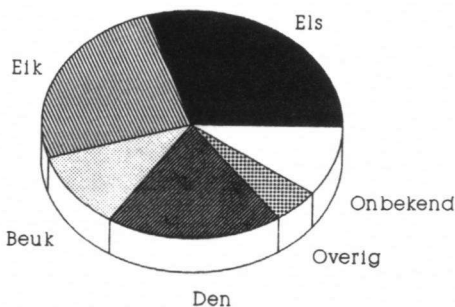
Het is bekend dat strenge winters een vrij directe invloed doen gelden op de populatie Blauwe Reigers. De winters van 1979, 1982, 1985, 1986 en 1987 staan vermeld bij de 25 koudste winters van deze eeuw (bron: Meteo Consult). De zachte winters van de laatste jaren gaan dan ook gepaard met een toename van het aantal broedende reigers.

De kleine kolonies van één of enkele broedvogels laten geen eenduidig beeld zien; sommige groeien, andere blijven gelijk of zijn weer verlaten. 't Reygersbosch in Bennebroek is na de dip van de tweede helft van de jaren tachtig weer tot bijna 40 broedparen gegroeid.

Behalve het weer was de oorzaak van de afname hier deels te wijten aan menselijk ingrijpen (Van Huijssteeden 1990). De kolonie bij Buitenliede is stug door blijven groeien van ongeveer 15 tot mogelijk meer dan 35 à 40 broedparen. Het krimpen van de aantallen te Berkenrode is gestabiliseerd op 10 tot 12 broedgevallen. Samen met het groeiend aantal vogels dat bij het bejaardenhuis Kennemerduin nestelt, geeft dit een stabiel aantal van ongeveer 64 tot 68 paren.

Nestplaatskeuze

Blauwe Reigers hebben geen uitgesproken voorkeur voor bepaalde bomen. In het jaar 1993 werd van 90% van de 203 broedparen de boomsoort vermeldt waarin genesteld werd. Dit jaar geeft een goede indruk van de spreiding over de diverse boomsoorten. De voorkeur in Zuid-Kennemerland gaat uit naar els (30%), eik (25%), den (19%), beuk (11%). De overige boomsoorten als wilg, larix, kastanje, berk, linde en esdoorn komen er met hooguit enkele procenten van af. Het feit dat de els de meest populaire nestboom is, is grotendeels terug te leiden tot het feit dat de kolonie aan de Buitenliede in een broekbos gevestigd is dat voor 80% uit zwarte elzen bestaat (Van Huijssteeden 1990). De voorkeur voor eik, beuk en den is deels te verklaren door het feit dat deze boomsoorten een flink deel van het bomenbestand van parken en landgoederen kunnen uitmaken.

Figuur 2. Nestplaatskeuze van de Blauwe Reiger in 1993.

Nestelende Blauwe Reiger op Waterland. Deze vogel prefereert een Eik. Foto: Fred Hopman.

Samenvattend kan gesteld worden dat de Reiger het goed doet de laatste jaren. Het tellen van Reigerkolonies en het observeren van het gedrag van deze boeiende vogel is één van de leuke en tevens vrij makkelijke aspecten van vogels kijken. Mensen die kolonies willen (helpen) tellen of nog onbekend gebleven broedgevallen van Blauwe Reigers weten kunnen contact opnemen met Fred Hopman (02555-12391) of de Veldwerkcommissie.

Dankwoord

Met dank aan alle leden van de vogelwerkgroep die de telgegevens leverden en aan de eigenaren van de terreinen waarop de reigerkolonies zich bevinden. Zonder hun medewerking zou dit artikel niet tot stand zijn gekomen.

Gebruikte literatuur

- Jong, P. de, 1990. De Blauwe Reiger: bewoner van stadsparken en moerasbossen. *Fitis* 26(3): 110-114.
- Ruitenbeek, W., Scharringa, C.J.G. & Zomerdijs, P.J., 1990. Broedvogels van Noord-Holland. SVN, Assendelft.
- Huijssteeden, E.J. van, 1990. Blauwe Reigers in Zuid-Kennemerland. *Fitis* 26(1): 34-42.

Fred Hopman, Stephensonplein 7, 1972 RP IJmuiden.